

УДК378-056.2/.3

DOI: 10.31652/2412-1142-2021-62-299-306

Саранча Ірина Григорівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи

Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0002-5715-6271

isarancha@gmail.com

Швед Вадим Валерійович

кандидат економічних наук, професор кафедри бізнесу та права

Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна», м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0001-5497-0975

osvitav@gmail.com

Омельченко Олена Валеріївна

старший викладач кафедри бізнесу та права

Вінницький соціально-економічний інститут Університету «Україна», м. Вінниця, Україна

ORCID ID: 0000-0002-5121-0222

2sciencev@gmail.com

ІНДИВІДУАЛЬНА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ

Анотація. Все більший розвиток інклюзивної освіти призводить до побудови індивідуалізованого навчання, саме тому це питання є актуальним на сьогодні. В основу статті покладено основні проблеми запровадження інклюзивного навчання в закладах освіти України. Сучасна освіта стає все більш адаптованою під вимоги здобувачів з особливими освітніми потребами, все ефективніше запроваджуються принципи архітектурної доступності та універсального дизайну, все частіше використовуються принципи розумного пристосування в навчанні. Але поряд із цим лишається багато невирішених питань: бюрократизація освітнього процесу, формальність у побудові індивідуалізованого навчання, відсутність професійного спрямування під час формування плану навчання та досить поверхнева участь самого здобувача. В статті приділено особливу увагу визначенню основних термінів: індивідуальна траєкторія навчання, індивідуальна програма розвитку, індивідуальний навчальний план. І хоча індивідуалізація навчання бере свої витоки з формування інклюзивного навчання, але досі немає чітко сформованого визначення поняття «індивідуальна інклюзивна освітня траєкторія», тому в статті вперше сформовано дане визначення. Окрім визначення, вперше сформовано мету та основні завдання індивідуальної інклюзивної освітньої траєкторії.

Окремим питанням стало вивчення етапів побудови індивідуальної освітньої траєкторії, яка використовується на сьогодні в освітніх закладах, виявлено основні її недоліки та запропоновано створити більш детальний та розширений алгоритм побудови індивідуальної інклюзивної освітньої траєкторії, який буде спиратись на головний принцип інклюзивної освіти – вивчення потреб здобувача.

Особливим напрямком роботи над обраною темою стало дослідження використання індивідуальної інклюзивної освітньої траєкторії у вищій освіті, адже до сьогодні це питання вивчалось лише на рівні загальноосвітніх закладів. Розглянуто законодавчу базу, що регулює питання вищої освіти. Запропоновано перспективи подальшого дослідження з питань побудови індивідуальної інклюзивної освітньої траєкторії здобувачів усіх рівнів навчання.

Ключові слова: інклюзивна освіта, індивідуальна освітня траєкторія, індивідуальна програма розвитку, індивідуальний навчальний план, студентоцентризоване навчання.

1. ВСТУП

Початком офіційного становлення інклюзивної освіти в Україні можна вважати ратифікацію Конвенції ООН «Про права осіб з інвалідністю» [1] у 2009 році. Вже наступного року було затверджено Концепцію розвитку інклюзивного навчання [2]. Далі було прийнято

цілу низку нормативно-правових актів щодо порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, щодо впровадження інклюзивного навчання в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах та ін. А от внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг було здійснено лише у 2017 році [3].

Постановка проблеми. Активний розвиток інклюзивної освіти, все більше зростання кількості осіб з інвалідністю у дошкільних закладах, загальноосвітніх закладах та закладах вищої освіти, обумовлюють потребу постійного оновлення та удосконалення форм та технологій навчання, забезпечення фахового супроводу навчання, а також адаптації засобів навчання. Зміщення орієнтирів національної системи освіти з банального отримання, ба навіть відтворення, знань до формування специфічних індивідуальних компетентностей здобувачів освіти, що ґрунтуються на соціальних потребах і цінностях, наштовхують на індивідуалізацію освітнього процесу та побудову індивідуальної освітньої траєкторії.

Сучасна освіта це не просто набір знань, які системно вкладаються в наш мозок, це можливість отримати саме ті знання та навички, які нам будуть потрібні у майбутній професійній діяльності та/або у подальшому навчанні. Індивідуальна освітня траєкторія є найбільш ефективним інструментом побудови індивідуалізованого навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми запровадження та розвитку інклюзивної освіти на сьогодні є частиною наукових праць багатьох вчених: Давиденко Г.В., Демченко І.І., Засеркова Н.В., Миронова С.П., Нагорна О.Б., Рибченко Л.К., Саранча І.Г., Чайковський М.Є., Швед В.В., Шевців З.М. та інші. Зосередили свою увагу саме на побудові індивідуальної освітньої траєкторії такі науковці, як Голентовська О.С., Луценко І.В., Засеркова Н.В. та Ярмола Н.А.

Метою статті є вивчення проблем побудови індивідуальної інклюзивної освітньої траєкторії для здобувачів з особливими освітніми потребами та формування перспектив ефективного її використання у всіх рівнях освіти.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На сьогодні існує єдине визначення поняття «індивідуальної освітньої траєкторії», закріплене у Законі України «Про освіту» [4]:

Індивідуальна освітня траєкторія – це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія в закладі освіти може бути реалізована через індивідуальний навчальний план [4].

Трактуючи дане визначення, більшість вітчизняних науковців чомусь приділяють основну увагу останньому реченню. Так Ярмола Наталія ототожнює індивідуальну освітню траєкторію із індивідуальною програмою розвитку (ІПР) дитини, додаючи лише моніторинг її виконання [5, с. 2-3]. Інші науковці проводять аналогію між індивідуальною освітньою траєкторією та індивідуальним навчальним планом та/або індивідуальною навчальною програмою. Для чіткого розмежування та більшого розуміння, спробуємо більш детально розібратись із визначенням понять індивідуальна програма розвитку, індивідуальна навчальна програма та індивідуальний навчальний план.

Індивідуальна програма розвитку – документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини та розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання [4].

Індивідуальний навчальний план – документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освіти освітніх компонентів освітньої програми з метою реалізації його

індивідуальної освітньої траєкторії та розробляється закладом освіти у взаємодії із здобувачем освіти за наявності необхідних для цього ресурсів [4].

В жодному із використовуваних під час побудови індивідуальної освітньої траєкторії документах, немає найголовнішої складової – обґрунтування мети навчання. Якщо ми говоримо про індивідуалізацію навчання, то в першу чергу повинні розуміти, яка мета стоїть перед самим здобувачем, що є його життєвою ціллю.

На сьогодні побудова індивідуальної освітньої траєкторії складається із трьох основних етапів (рис. 1).

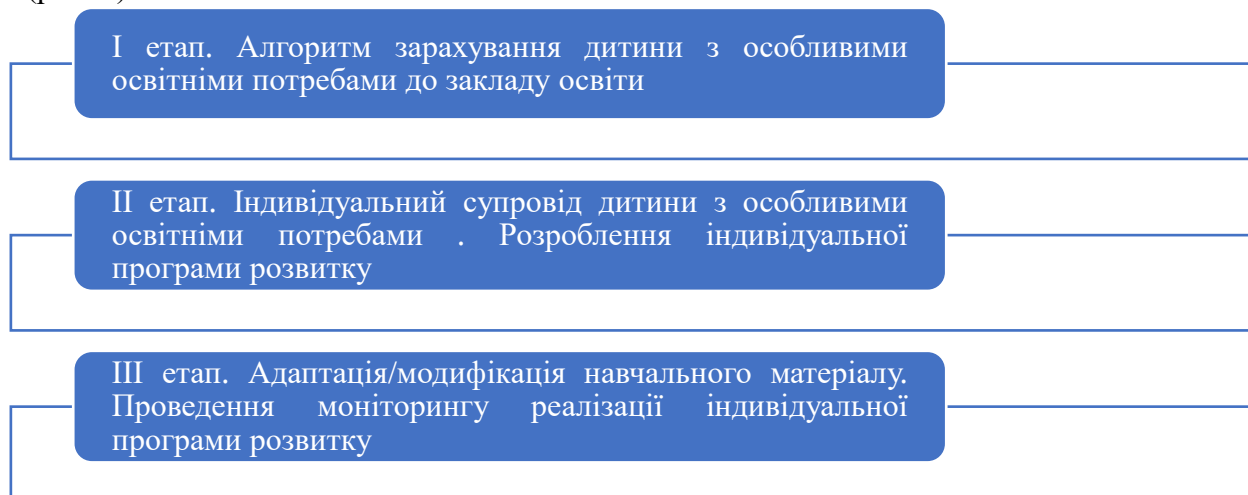

Рис.1. Етапи побудови індивідуальної освітньої траєкторії

Наведені на рис. 1 етапи не враховують основних складових побудови індивідуальної освітньої траєкторії – вивчення потреб та можливостей здобувача, його побажань та життєвих намірів. Такий алгоритм дій ніколи не зможе побудувати спільний ланцюг дій від набуття базових вмінь та навичок до професійного розвитку та зростання. Саме тому, в нашій країні побудова індивідуальної освітньої траєкторії починається під час вступу до загальноосвітнього навчального закладу і закінчується в ньому, не виходячи за його межі та не маючи продовження у здобутті професійних знань та подальшому професійному зростанні.

Виходячи із вищенаведених понять та практичного досвіду індивідуалізації навчання, можна виділити наступні проблеми при побудові індивідуальної освітньої траєкторії:

- висока бюрократизація процесу;
- формальність у побудові освітньої траєкторії;
- відсутність професійного спрямування під час формування плану навчання;
- досить поверхнева участь самого здобувача освіти.

Найбільш ваговою проблемою є те, що в основі побудови індивідуальної програми розвитку та індивідуального плану навчання лежать не потреби здобувача, а типові навчальні програми, які група супроводу просто намагається адаптувати під окремого здобувача.

Важливою частиною під час побудови індивідуальної освітньої траєкторії, є введення у систему навчання так званого бустерного періоду, тобто періоду, коли дитина навчається «вчитись», набуває навичок критичного мислення, групової роботи, читання та аналізу наукової літератури тощо. Організувати навчання в цьому напрямку можна декількома способами: ввести окремим предметом, додати як факультатив, або запровадити проміжний етап навчання між початковою школою та вибором подальшого напрямку в навчанні.

Побудова індивідуальної освітньої траєкторії це освітній шлях, що ґрунтується на індивідуальних можливостях та потребах, а тому така траєкторія важлива саме для здобувачів з особливими освітніми потребами.

Використання концепції Д. Сьюпера під час організації професійного розвитку студентів з інвалідністю, кристалізує нам головну парадигму – «Люди характеризуються їх здібностями,

інтересами і властивостями особистості», індивідуальність кожної людини є найголовнішим принципом під час навчання здобувачів з інвалідністю і не може не стати головним під час побудови індивідуальної інклюзивної освітньої траєкторії [6].

І хоча індивідуалізація навчання бере свій початок саме з концепції інклюзивного навчання і є наслідком його широкого запровадження у навчальних закладах України, її визначення досі не закріплено законодавчо. Отже спробуємо надати визначення поняттю «індивідуальна інклюзивна освітня траєкторія».

Індивідуальна інклюзивна освітня траєкторія – комплекс методів, форм, темпу та технологій навчання, що ґрунтується на потребах та можливостях здобувача освіти, об'єднаних спільною метою та визначеним напрямком навчання, з використанням принципів розумного пристосування.

Метою індивідуальної інклюзивної освітньої траєкторії є задоволення потреб у навчанні та розвитку, шляхом проходження певних освітніх етапів у доступному для здобувача темпі, формі та обсязі.

Виходячи із визначення та мети, можемо сформулювати основні завдання індивідуальної інклюзивної освітньої траєкторії:

- вибір освітньої траєкторії з врахуванням потреб, можливостей та побажань здобувача;
- поділ процесу навчання на освітні етапи, які мають певні часові межі, темп та рівні складності;
- адаптація засобів навчання за принципом розумного пристосування;
- спрямувати весь процес навчання на здобуття необхідних професійних навичок;
- полегшити процес переходу здобувачів із особливими освітніми потребами із освітнього процесу в професійну діяльність;
- мотивувати подальший розвиток у професійній діяльності.

Особливість якісної побудови індивідуальної інклюзивної освітньої траєкторії полягає в тому, що не потрібно витратити сили на «підтягування» предметів до яких немає хисту, важливо зосередитись саме на тих напрямках які є сильними сторонами здобувача.

Ще однією проблемою побудови індивідуальної інклюзивної освітньої траєкторії є її завершення на етапі отримання повної загальної освіти. Нажаль на законодавчому рівні не закріплено необхідність індивідуалізації навчання для здобувачів вищої освіти. Відповідно це породжує наступну проблему – відсутність ланцюжка між загальною та професійною або вищою освітою. Але і не можна забувати, що початок професійної діяльності не є завершенням освітнього циклу, більшість професій потребують постійного розвитку, підвищення кваліфікації та розширення знань.

Згідно аналітичних даних Інституту освітньої аналітики, в останні роки зберігається стійке превалювання вищої освіти над освітою професійною [7, с. 127]. Тому в нашому дослідженні зосередимось на проблематиці подальшої побудови індивідуальної освітньої траєкторії у закладах вищої освіти.

Розглядаючи індивідуальну освітню траєкторію у вищій школі необхідно відзначити, що в Законі України «Про вищу освіту» [8] словосполучення «освітня траєкторія» зустрічається лише 1 раз у контексті визначення сутності терміну «студентоцентроване навчання». Словосполучення «індивідуальний навчальний план», яке можна з певними застереженнями ототожнювати із індивідуальною освітньою траєкторією, зустрічається більше разів, але лише в контексті визначення терміну, а також прав та обов'язків здобувачів освіти.

У статті 10 вищезазначеного Закону визначено, що «Індивідуальний навчальний план формується за результатами особистого вибору здобувачем вищої освіти дисциплін в обсязі, не меншому за встановлений цим Законом, з урахуванням вимог освітньої програми щодо вивчення її обов'язкових компонентів. Індивідуальний навчальний план є обов'язковим для виконання здобувачем вищої освіти» [8].

Тобто ми можемо стверджувати, що сутність індивідуального навчального плану може бути зведена лише до констатації можливості вибору певного відсотку дисциплін. Інші

складники індивідуальної освітньої траєкторії залишаються поза увагою.

У статті 62 Закону, серед інших прав осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, зазначено, що: «Здобувачі мають право на вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу» [8].

Аналіз цієї статті Закону дозволяє нам підтвердити попередню тезу, що індивідуальна освітня траєкторія до сьогодні здебільшого залишається прерогативою середньої школи. Звичайно, принцип автономії, який є наріжним каменем функціонування сучасної вищої школи дає змогу закладам вищої освіти власноруч врегульовувати вищенаведену проблематику. І критичний аналіз нормативних документів інститутів та університетів, зокрема, Положень про вибір дисциплін, дозволяє стверджувати, що певна унікальна практика формування індивідуальної освітньої траєкторії вже напрацьована і використовується.

Проте, принцип автономії багато в чому призвів до того, що навіть методичні підходи до вибору дисциплін, не говорячи вже про формування власної освітньої траєкторії, вельми відрізняються у різних закладах вищої освіти.

Як ми вже зазначали, індивідуальна освітня траєкторія, а тим більше інклюзивна освітня траєкторія, перш за все має відповісти на питання навіщо вивчати саме ці дисципліни. Вимоги Закону України «Про вищу освіту» дозволяють здобувачу вибрати лише 25 % від компонентів (дисциплін) освітньої програми підготовки за відповідною спеціальністю на відповідному рівні. При чому відповідно до вимог Стандартів вищої освіти кожен здобувач такої освіти має опанувати певні компетентності та досягти відповідних результатів навчання. Вимоги Стандартів стосуються 75 % дисциплін освітньої програми, що їх визначає сам заклад освіти. Тобто 25 % дисциплін вільного вибору, в теорії, можуть як надати здобувачу можливість опанувати певні міжпрограми курси, або ж вивчити щось абсолютно нове та опосередковано пов'язане з обраною спеціальністю.

Такий підхід з одного боку, дає змогу здобувачу опанувати обрану професію та розширити власні горизонти, а з іншого є запорукою того, що знання та диплом будуть відповідати змісту обраної спеціальності. Але існує велика вірогідність того, що фіксовані, та й обрані, компоненти (дисципліни) освітньої програми не дадуть відповіді на питання – «навіщо вивчати саме це?», тобто мета навчання залишиться не сформованою. Звичайно, якщо залишатися на позиціях патерналістського підходу академічної спільноти, то «умовна держава» краще знає як і чому вчити. Але, якщо замислитись над проблематикою нав'язаного вибору? Навіть зараз, при опитуванні власних студентів, відповідями на питання чому ви обрали саме цю спеціальність залишаються такі, як: батьки змусили, друзі теж таку спеціальність обрали, ЗНО підійшло тощо.

Така ситуація констатує існування проблематики «вибору без вибору». Тобто, передбачається, що учень старшої школи провівши певне аналітичне дослідження на основі власного емпіричного досвіду, зібравши думки ключових стейкхолдерів власного життя, сформулює мету власного навчання та подальшого професійного розвитку на подальші роки. Себто побудує стратегію розвитку на найближчі 8-10 років, змінюючи відповідний горизонт планування із зміною ключових обставин свого життя.

На жаль, нами змальована дещо ідеалістична картина. Проста екстраполяція підходів середньої школи або розширення практики побудови індивідуальної освітньої траєкторії на вищу школу на вирішить означеної проблеми.

Перш за все варто звернути увагу на фактичне знищення практики профорієнтаційної роботи. Сама сутність профорієнтації дає змогу кожному учню чітко відповісти на питання – яка мета його подальшого можливого навчання. Ким він/вона себе бачить після отримання того чи іншого диплома про вищу освіту. На жаль, сьогодні більшість закладів вищої освіти

«продають» себе абітурієнтам не звертаючи уваги чи дійсно ті класні освітні програми чи якісна підготовка є дійсно тим, що потребує абітурієнт. Необдумані витрати грошових коштів та найпродуктивніших років життя є невиправною витратою.

Тому, перш за все, розглядаючи шляхи та засоби побудови індивідуальної освітньої траєкторії у вищій школі варто відродити практику профорієнтації. Профорієнтаційна робота у всій її багатоманітності дасть змогу абітурієнту чітко визначити мету освіти, вибрати ті складники освітньої програми та ті інструменти які дадуть змогу досягти цієї мети.

Особливу увагу слід приділити тому факту, що профорієнтаційна робота не повинна проводитись лише старших класах. Профорієнтаційна робота має бути невід'ємною частиною всього життя людини, і дотримання цього принципу неперервності дасть змогу якісно реалізувати базову концепцію «освіта впродовж життя». Ключова сутність цієї концепції і передбачає побудову власної вираженої, структурованої індивідуальної освітньої траєкторії.

Варто відзначити, що неперервність профорієнтаційної діяльності підкреслює роль наставників або тьюторів. Тобто тих фахівців, які на основі індивідуальної або групової роботи чи то з учнями, чи то зі студентами, допомагають розкрити власний потенціал, опанувати необхідні учню чи студенту знання. При чому така необхідність має бути усвідомлена власне учнем або студентом, а не нав'язаної оточенням чи спільнотою.

Вищенаведене дає змогу розглядати індивідуальну освітню траєкторію як ключовий засіб досягнення усвідомленого успіху у житті.

Якщо повернутися до розгляду проблематики освіти осіб з особливими освітніми потребами, то ми вважаємо, що конче необхідно розширити функціональність інклюзивних ресурсних центрів.

Так, законодавець розглядає інклюзивно-ресурсний центр як установа, яка створена з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі, у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та інших навчальних закладах, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти [9]. Тобто інклюзивна підтримка надається за певним віковим обмеженням та рівнем освіти. Такий підхід не сприяє реалізації прав осіб з особливими освітніми потребами та звужує доступний інструментарій, що його може бути використано для побудови інклюзивної освітньої траєкторії.

Звичайно, можна апелювати до принципу університетської автономії, перекладаючи вирішення проблеми осіб з особливими освітніми потребами на плечі самих закладів вищої освіти. Проте в жодному нормативному документі не зазначено, що у закладі вищої освіти має бути створено підрозділ із аналогічним інклюзивно-ресурсному центру функціоналом. Профільний закон лише в ст. 33 визначає що у структурі закладу вищої освіти може бути «спеціальний навчально-реабілітаційний підрозділ, який утворюється з метою організації інклюзивного освітнього процесу та спеціального навчально-реабілітаційного супроводу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, забезпечення їм доступу до якісної вищої освіти з урахуванням обмежень життєдіяльності» [8]. Тобто питання створення відповідного підрозділу відноситься виключно до компетенції відповідного закладу вищої освіти. В сучасних умовах нестачі фінансування та скорочення видатків відповідь на питання де знайти ресурси для створення подібного підрозділу, навіть якщо його вирішено створити, є риторичним.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, доведеною є необхідність упровадження практики інклюзивної підтримки осіб з особливими освітніми потребами протягом всього їх життя при отриманні будь-якої освіти за будь-яким рівнем освіти. Така підтримка дасть змогу якісно реалізувати право на освіту таким особам, а також забезпечить можливість навчатися впродовж всього життя.

Вже неодноразово згадуваний Закон України «Про вищу освіту» оперує студентоцентризованим підходом до навчання. Ми вважаємо, що реалізація такого підходу не

можлива без упровадження практики побудови індивідуальної освітньої траєкторії на принципах системності, неупередженості, рівності, відкритості, неперервності та інклюзивності. Тобто сама сутність індивідуальної освітньої траєкторії передбачає, що вона побудована на засадах інклюзії, не залежно від того, чи дотримається її особа з особливими освітніми потребами або без таких потреб. Таким чином, можна стверджувати, що терміни індивідуальна освітня траєкторія та індивідуальна інклюзивна освітня траєкторія є до певної міри синонімами.

Дотримання вищенаведених принципів також дає змогу стверджувати, що в основі індивідуальної освітньої траєкторії має бути не лише студентоцентризований підхід, а й людиноцентризований підхід. За якого всі здобувачі освіти будь-якого рівня є відповідальними та автономними в освітньому процесі; освітнє середовище має бути орієнтоване на задоволення потреб та інтересів здобувачів освіти та мають бути створені всі можливості для формування індивідуальної освітньої траєкторії; освітній процес має будуватися на засадах рівності, відкритості, доступності, інклюзивності та взаємоповаги між всіма учасниками.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у розробці методології інклюзивної підтримки осіб з особливими освітніми потребами протягом всього їх життя при отриманні будь-якої освіти за будь-яким рівнем. Крім того, буде приділено увагу удосконаленню практики побудови індивідуальної освітньої траєкторії на основі зазначених у статті принципів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. Від 13.12.2006 № 995_g71. Дата оновлення: 06.07.2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
- [2] Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання: Наказ міністерства освіти і науки України № 912 від 01.10.2010 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
- [3] Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг: Закон України № 2053-VIII, втратив чинність 28.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2053-19#Text>
- [4] Про освіту: Закон України № 2145-VIII, редакція від 10.07.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- [5] Ярмола Н. Індивідуальна освітня траєкторія дитини з порушеннями інтелектуального розвитку: практичні кроки. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718653>
- [6] Саранча І.Г. Особливості професійного розвитку студентів з інвалідністю. *Матеріали всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Професійний розвиток та становлення особистості сучасного фахівця в умовах освітнього простору»*. Вінниця. 2021.
- [7] Освіта в Україні: виклики та перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2020/metod-zbirka-osvita-ta-covid-2020.pdf>
- [8] Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII, редакція від 02.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- [9] Офіційний сайт МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua/dlya-batkiv/karta-irc-ta-zakladiv>
- [10] Швед В.В., Омельченко О.В. К вопросу о повышении конкурентоспособности студентов с особыми образовательными потребностями. *Сборник статей II Международной научно-практической конференции: Непрерывная система образования «школа – университет». Инновации и перспективы*. Минск: БНТУ. 2018. С. 250-253

INDIVIDUAL INCLUSIVE EDUCATIONAL TRAJECTORY: ESSENCE AND CONTENTS

Sarancha Iryna Grygorivna

Candidate of pedagogical sciences, associate professor of the department of psychology and social work

Vinnitsia State Pedagogical University named after M. Kotsyubynsky, Vinnitsia, Ukraine

ORCID ID: 0000-0002-5715-6271

isarancha@gmail.com

Shved Vadym Valeriyovich

Candidate of economic sciences, associate professor of the department of business and law
Vinnitsia Institute of Economics and Social Sciences of University "Ukraine", Vinnystia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0001-5497-0975
osvitav@gmail.com

Omelchenko Olena Valeriyvna,

Senior lecturer of the department of business and law
Vinnitsia Institute of Economics and Social Sciences of University "Ukraine", Vinnystia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-5121-0222
2sciencev@gmail.com

Abstract. The growing development of inclusive education leads to the construction of individualized learning, which is why this issue is relevant today. The article is based on the main problems of introducing inclusive education in educational institutions of Ukraine. Modern education is becoming more and more adapted to the requirements of applicants with special educational needs, the principles of architectural accessibility and universal design are being introduced more and more effectively, the principles of reasonable adaptation in teaching are being used more and more often. But along with this there are many unresolved issues: bureaucratization of the educational process, formality in the construction of individualized learning, lack of professional orientation in the formation of the curriculum and rather superficial participation of the applicant. The article pays special attention to the definition of basic terms: individual learning trajectory, individual development program, individual curriculum. And although the individualization of learning has its origins in the formation of inclusive education, but there is still no clear definition of the concept of "individual inclusive educational trajectory", so the article for the first time formed this definition. In addition to the definition, the goal and main tasks of the individual inclusive educational trajectory were formed for the first time. A separate issue was the study of the stages of construction of individual educational trajectory used today in educational institutions, identified its main shortcomings and proposed to create a more detailed and advanced algorithm for constructing individual inclusive educational trajectory, which will be based on the main principle of inclusive education. A special area of work on the chosen topic was the study of the use of individual inclusive educational trajectory in higher education, because to date this issue has been studied only at the level of secondary schools. The legal framework governing higher education is considered. Prospects for further research on the construction of an individual inclusive educational trajectory for applicants at all levels of education are proposed.

Key words: inclusive education, individual educational trajectory, individual development program, individual curriculum, student-centered learning.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Konvenciya OON pro prava osib z invalidnistyu. Vid 13.12.2006 № 995_g71. Data onovlennya: 06.07.2016 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
- [2] Pro zatverdzhennya koncepciyi rozvytku inklyuzyvnoho navchannya: Nakaz ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 912 vid 01.10.2010 r. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
- [3] Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrainy «Pro osvitu» shhodo osoblyvostej dostupu osib z osoblyvymy osvitnimy potrebamy do osvitnix posluh: Zakon Ukrainy № 2053-VIII, vtratyv chynnist' 28.09.2017 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2053-19#Text>
- [4] Pro osvitu: Zakon Ukrainy № 2145-VIII, redakciya vid 10.07.2021 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- [5] Yarmola N. Indyvidual"na osvitnya trayektoriya dytyny z porushennyamy intelektual"noho rozvytku: praktychni kroky. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718653>
- [6] Sarancha I.H. Osoblyvosti profesijnogo rozvytku studentiv z invalidnistyu. Materialy vseukrayins"koyi students"koyi naukovo-praktychnoyi konferenciyi «Profesijnij rozvytok ta stanovlennya osobystosti suchasnoho faxivcya v umovax osvitn"oho prostoru». Vinnycya. 2021.
- [7] Osvita v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy. Informacijno-analitychnyj zbirnyk. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpeva-konferencia/2020/metod-zbirka-osvita-ta-covid-2020.pdf>
- [8] Pro vyshhu osvitu: Zakon Ukrainy № 1556-VII, redakciya vid 02.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- [9] Oficijnyj sajт MON. URL: <https://mon.gov.ua/ua/dlya-batkiv/karta-irc-ta-zakladiv>
- [10] Shved V.V., Omel'chenko O.V. K voprosu o povyshenii konkurentosposobnosti studentov s osobymi obrazovatel'nymi potrebnoost'jami. Sbornik statej II Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii: Nepreryvnaja sistema obrazovaniya «shkola – universitet». Innovacii i perspektivy. Minsk: BNTU. 2018. S. 250-253